

*Ба шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-012 -
назди Донишгоҳи давлатии тиҷорати
Тоҷикистон (734061, ш. Душанбе, кӯчаи
Деҳотӣ, ½))*

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шамсуллозода Шукрулло дар мавзӯи «Ташаккул ва рушди соҳибкории суғуртавӣ дар ҷумҳурии тоҷикистон: назария, методология, амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06 – Иқтисодиёт ва идоракунии тибқи самтҳои фаъолият (08.00.06.06 – Иқтисодиёти соҳибкорӣ) пешниҳод карда шудааст.

Суғурта яке аз ниҳодҳои муҳими иқтисоди бозорӣ рушдёрфта ба шумор меравад. Вай на танҳо субот ва самаранокии фаъолияти хоҷагидориро таъмин мекунад, балки аҳаммияти бузурги иҷтимоӣ ҳам дорад. Таъмини рушди соҳаи суғурта ва соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хеле муҳим арзёбӣ мегардад, зеро иқтисодиёти кишвар бо назардошти қариб ҳамаи навъҳои фаъолият дар дараҷаи баланди хавф нисбат ба меъёрҳои ҷаҳонӣ қарор дорад. Дар шароити воқеии ҷумҳурии мо, ки дар он низоми институтсионалӣ ва инфрасохтори муносибатҳои бозорӣ дар сатҳи зарурӣ инкишоф наёфтаанд, ҳалли масъалаҳои эмин доштани ҳаёт ва моликият аз таҳдиди хавфу хатар яке аз масъалаҳои муҳим боқӣ мемонад ва маҳз таъмини рушди соҳибкории суғуртавӣ яке аз пояҳои асосии соҳибкорӣ дар ин замина арзёбӣ мегардад.

Дар шароити имрӯза таҳлили вазъи молиявии бозори суғуртаи ҷумҳурӣ баъзе падидаҳои номатлубро нишон медиҳад, ки аз коҳишёбии соҳа шаҳодат медиҳанд: масалан, мавҷуд набудани бозорҳои калон, ба монанди бозорҳои суғуртаи ҳаёт, суғуртаи масъулияти шаҳрвандии воситаи нақлиёти автомобилӣ, суғуртаи масъулияти корфармоён, ҷавобгарии шаҳрвандӣ дар назди шахсони сеюм, коҳиш ёфтани ҷолибияти сармоягузори ширкатҳои суғуртавӣ бо сабаби маҳдуд будани имконоти молиявӣ, алалхусус андозаи захираҳо ва коҳиш ёфтани имкониятҳои сармоягузори ватанӣ (бухрони бонкҳо), аз ҷумла суғуртакунандагон.

Маҳз ин манзараи вазъи кунунии фаъолияти суғуртаи ҷумҳурӣ аз он дарак медиҳад, ки ин бахш ба тавсия ва пешниҳодҳои илман асоснок карда шуда ниёз дорад. Вобаста аз ин мавзӯи интихобнамудаи Шамсуллозода Шукрулло саривақтӣ ва муҳим арзёбӣ карда мешавад.

Дар автореферат моҳият ва заминаҳои ташаккул ва рушди соҳибкории суғуртавӣ таъкид карда шуда, муаллиф асоснок намудааст, ки хавф дорои тамоми хусусиятҳои ба омилҳои истехсолот хос мебошад (дорои соҳибмулк, арзиш ва ғ.), ва идоракунии оқилонаи он гирифтани даромади иловагиро дар корхонаҳо боис мегардад.

Муаллиф таъкид менамояд, ки соҳибкории суғуртавӣ - ин шакли махсус, як навъ соҳибкории молиявӣ қарзӣ мебошад, ки асоси онро фаъолият оид ба кафолати суғуртаи ҷубронҳои зарари эҳтимолии амвол, ашёи қиматбаҳо, ҳаёт дар натиҷаи ҳодисаи ғайриҷашмдошт ташкил медиҳад. Дар бароари ин навъҳои соҳибкории суғуртавиरो тавсиф намудааст. (Ҷадвали 1).

Дар автореферат муаллиф маҷмӯи омилҳои, ки вазъи ҷорӣ иқтисодии ташкилоти суғурта, ки тавассути он соҳибкорӣ сураат мегирад, гурӯҳбандӣ намудааст. (саҳ. 21).

Ҷиҳатҳои мусбӣ дар автореферат зиёд мебошад, ба монанди муаллиф тамоюли рушди нишондиҳандаҳои асосии ташкилотҳои суғуртавиरो ҳамчун агенти бозори суғурта ва соҳибкории суғуртави мавриди таҳлил қарор додааст. Қайд карда мешавад, ки дар давраи солҳои 2010 - 2020 даромадҳои ташкилотҳои суғуртавӣ қариб 3 маротиба зиёд шудааст. Ҳақпулиҳои суғуртавӣ бештар аз 90% воридоти умумии фонди суғуртавиरो ташкил медиҳанд. Пардохтҳои ҷуброни суғуртавӣ ва маблағҳои суғуртавӣ дар соли 2020 18,7 миллион сомониро ташкил доданд, ки нисбат ба соли 2010 зиёда аз 25 фоиз афзуда, вазни ҳолиси онҳо дар ҳаҷми умумии хароҷот ба ҳисоби миёна 5,5 фоизро ташкил дод. Дар соли 2020 бештар аз 24% даромадҳои суғуртавӣ ба захираҳои суғуртавӣ равона карда шуд, ки манбаи фаъолияти сармоягузори ва ҳамчунин шароити муфид барои рушди соҳибкорӣ мебошанд. Дар ин давра фоидаи тавозунии ташкилотҳои суғуртавӣ аз 3,4 дар соли 2010 то 94,8 миллион сомонӣ дар соли 2020 зиёд шуд. (Ҷад. 4, саҳ. 24).

Дастоварди дигари муаллиф дар он аст, Бо мақсади таҳким бахшидани фаъолияти соҳибкории суғурта дар замони муосир зарурати ҳатмии татбиқи муносибатҳои маркетинги стратегиро аз тарафи ташкилоти суғуртавӣ асоснок намудааст. Барои ташкили татқиқоти маркетингӣ муаллиф омилҳои, ки ба ташаккули талабот таъсир мерасонанд ва омилҳои, ки ташаккули талаботро дар бозори суғурта бозмедоранд гурӯҳбандӣ намуда тавсиф намудааст. (Саҳ. 38-39).

Дар баробари ин, новобаста аз тавсифи муназзами автореферати пешниҳодгардида, норасоихои зерин ба чашм мерасанд:

1. Вобаста ба нишондиҳандаҳои захираҳои суғуртави дар ташкилотҳои суғуртавии Ҷумҳурии Тоҷикистон дурнамои фаъолияти суғурта муайян карда шавад мувофиқи мақсад мебуд.

2. Хуб мебуд, муаллиф масалаи танзими давлатии бозори суғуртаро дар автореферат ба таври мушаххас иникос мекард.

Эродҳои зикргардида хусусияти тавсиявӣ дошта, арзиши илмӣ тадқиқоти илмӣ муаллифро коҳиш намедиханд.

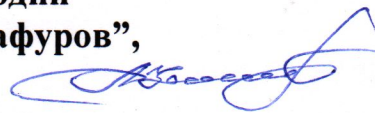
Дар маҷмӯъ метавон қайд намуд, ки автореферати диссертатсияи Шамсуллозода Шукрулло дар мавзӯи «Ташаккул ва рушди соҳибкорӣ суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: назария, методология, амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ дар сатҳи зарурии илмӣ иҷро гардида, муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06 – Иқтисодиёт ва идоракунии тибқи самтҳои фаъолият (08.00.06.06 – Иқтисодиёти соҳибкорӣ) мебошад.

Тақриздиханда:

мудирӣ кафедраи назарияи иқтисодии

МДТ “ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров”,

д.и.и., дотсент

Алиджанов Д.А.

Имзои мудирӣ кафедраи назарияи иқтисодӣ д.и.и., дотсент Алиджанов Д.А.-ро тасдиқ менамоем.

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси МДТ “ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров

Наврӯзов Э.М.

735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд
гузаргоҳи Мавлоноевов 1
Тел: (83422) 6 52 73; 6 47 39; (+992) 92 845 00 54
Факс: (83422) 6 75 18;
E-mail: alijonov_jamshed@mail.ru